

Quan hệ Việt Nam - Indônêxia từ khi Việt Nam gia nhập ASEAN đến hết thế kỷ (1995 - 2000)

LÊ THỊ LIÊN*

Quan hệ Việt Nam - Indônêxia vốn có truyền thống lịch sử lâu đời và cùng với sự thử thách của thời gian, mối quan hệ này ngày càng phát triển tốt đẹp, có thể xem là mối quan hệ hữu nghị, điển hình trong quan hệ với các nước ASEAN nói riêng, quan hệ với cộng đồng quốc tế nói chung. Đặc biệt, mối quan hệ này thật sự nồng ấm khi Indônêxia tích cực ủng hộ Việt Nam gia nhập ASEAN, nhằm xây dựng sự ổn định về chính trị, thịnh vượng về kinh tế trong khu vực Đông Nam Á. “Kể từ năm 1995, sau khi Việt Nam trở thành thành viên chính thức của ASEAN, quan hệ Việt Nam - Indônêxia ngày càng được củng cố và phát triển cả về chiều rộng lẫn chiều sâu, không chỉ trên cơ sở song phương mà cả đa phương theo tinh thần ASEAN”⁽¹⁾. Thật vậy, từ khi Việt Nam gia nhập ASEAN (28-7-1995) thì mối quan hệ giữa hai nước trên tất cả các lĩnh vực: chính trị - ngoại giao, hợp tác kinh tế, văn hóa, quốc phòng an ninh... đều có sự chuyển biến tích cực, trước hết là lĩnh vực

chính trị - ngoại giao.

1. Về chính trị - ngoại giao

Việt Nam và Indônêxia, với tư cách là quan hệ giữa hai thành viên trong cùng một tổ chức ASEAN cho nên cả hai cùng có điều kiện xích lại gần nhau hơn trong hợp tác chính trị - ngoại giao và mở rộng sang các lĩnh vực khác. Hai nước đều có chung một niềm cảm thông sâu sắc vì cả hai có sự tương đồng về hoàn cảnh lịch sử, cả hai nước đã từng cùng nhau chống chủ nghĩa thực dân và phát xít Nhật để giành lại độc lập dân tộc vào cách mạng tháng 8-1945. Nhân kỷ niệm 50 năm Quốc Khánh nước Cộng hoà Indônêxia (17-8-1945 - 17-8-1995), trong dịp tiếp xúc với phó Thủ tướng Trần Đức Lương, Đại sứ G.H.Axêga nêu rõ “sự tương đồng lịch sử của hai dân tộc đã làm cho nhân dân hai nước có mối quan hệ gắn bó đặc biệt, luôn dành cho nhau sự ủng hộ và giúp đỡ quý báu trong cuộc chiến tranh vì độc lập, tự do của Tổ quốc trước đây cũng như trong công cuộc

---

* Ths. Lê Thị Liên, Khoa Sư Phạm, Trường Đại học An Giang

xây dựng đất nước phồn vinh hạnh phúc ngày nay⁽²⁾.

Trong mấy năm qua, quan hệ hai nước không chỉ trong lĩnh vực kinh tế, văn hoá, giáo dục... mà còn mở sang cả quan hệ giữa hai Quốc hội. Vào tháng 9-1995, Chủ tịch Quốc hội Nông Đức Mạnh, dẫn đầu đoàn đại biểu Quốc hội Việt Nam sang thăm Indônêxia. Trong chuyến thăm hữu nghị lần này, Chủ tịch Quốc hội Indônêxia, ngài H. Oahônô nhiệt liệt hoan nghênh và khẳng định "cả hai nước chúng ta đều là thành viên của Hiệp hội các nước Đông Nam Á (ASEAN) và hiện đang phát triển đất nước mình, xoá bỏ nghèo nàn và lạc hậu do hậu quả của chủ nghĩa thực dân và chúng ta đã phải chịu đựng, nhằm xây dựng một xã hội tiến bộ, công bằng và thịnh vượng"⁽³⁾. Đáp lại thiện chí cũng như tình cảm quý báu của Việt Nam, Chủ tịch Quốc hội Indônêxia, ngài H. Oahônô dẫn đầu đoàn đại biểu sang thăm và làm việc tại Việt Nam vào tháng 12-1996. Trong cuộc tiếp xúc, ngài H. Oahônô đã bày tỏ sự vui mừng trước những khởi sắc của Việt Nam cũng như đánh giá cao về mối quan hệ truyền thống giữa hai nước "quan hệ Việt Nam - Indônêxia có gốc rễ bền chặt, ngày càng tìm thấy nhiều điểm tương đồng, đang phát triển như bông hồng nở rộ. Điều đó tiếp sức cho nhân dân hai nước trong quá trình xây dựng cuộc sống mới, góp phần tạo nên một nền hoà bình khu vực"⁽⁴⁾. Qua chuyến thăm này, Chính phủ Việt Nam đã bày tỏ thiện chí là coi trọng sự giúp đỡ và trao đổi kinh nghiệm của Indônêxia trong các lĩnh vực nông nghiệp, công nghiệp, dầu khí... và nêu rõ sự phát triển nhanh chóng của Indônêxia trong thời gian qua là bài học

bổ ích cho nhân dân Việt Nam trong công cuộc công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước⁽⁵⁾. Tháng 6-1997, đoàn đại biểu Quốc hội Việt Nam do ông Phạm Minh Tân, uỷ viên Uỷ ban thường vụ Quốc hội dẫn đầu sang thăm hữu nghị chính thức Indônêxia. Qua chuyến thăm này, lãnh đạo cấp cao hai bên đã khẳng định: quyết tâm thực hiện đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ vì hoà bình hữu nghị và hợp tác, trao đổi một số vấn đề về xây dựng pháp luật, đào tạo nhân lực, chính sách đoàn kết dân tộc và tôn giáo, bảo vệ môi trường cảnh quan trong quá trình công nghiệp hoá, phát triển du lịch⁽⁶⁾. Hai tháng sau đó, bà T.T. Mốt - đại diện cho Uỷ ban hợp tác Liên nghị viện Quốc hội Indônêxia sang thăm và làm việc tại Việt Nam.

Tháng 5-1996, đoàn đại biểu Chính phủ Việt Nam do trưởng ban tổ chức cán bộ Chính phủ Phan Ngọc Tường dẫn đầu sang thăm và làm việc tại Indônêxia. Qua chuyến thăm này, hai bên đã ký biên bản hợp tác trong lĩnh vực trao đổi thông tin và nghiên cứu về cải cách hành chính, đào tạo công chức nhà nước. Vào sáu tháng đầu năm 1997, "nhiều đoàn cấp cao Việt Nam thăm Indônêxia: đoàn của Chủ tịch Uỷ ban nhân dân thành phố Hà Nội Hoàng Văn Nghiê (1-1997); đoàn cán bộ cấp cao thuế vụ - Bộ tài chính Việt Nam (2-1997); đoàn quân sự cấp cao do đồng chí Phạm Văn Trà, Uỷ viên Bộ chính trị, Tổng tham mưu trưởng quân đội nhân dân Việt Nam dẫn đầu"⁽⁷⁾. Tháng 9-1997, đoàn đại biểu Bộ công thương Indônêxia và đoàn đại biểu Hội Liên hiệp phụ nữ Indônêxia bà Miên Xugadi dẫn đầu sang thăm Việt Nam. Nhằm để khẳng định sự gắn bó và đoàn kết giữa hai nước, đặc biệt

vai trò phụ nữ, Thủ tướng Võ Văn Kiệt nêu rõ "Chính phủ và nhân dân Việt Nam rất có tình cảm và biết ơn nhân dân Indônêxia nói chung và phụ nữ Indônêxia nói riêng đã liên tục ủng hộ Việt Nam trong cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc trước đây và trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc hiện nay"⁽⁸⁾. Tháng 12-1997, đoàn đại biểu Bộ Nội vụ Việt Nam do Bộ trưởng Lê Minh Hương dẫn đầu sang thăm Indônêxia và cùng năm đó, Bộ trưởng Bộ Nội vụ Indônêxia đã có chuyến thăm và kết thúc tốt đẹp ở Việt Nam.

Cũng trong năm 1997, cuộc khủng hoảng tài chính, tiền tệ đã xảy ra ở Indônêxia cùng một số nước Đông Nam Á khác và hậu quả đã đẩy đất nước này vào cuộc khủng hoảng sâu sắc và toàn diện về kinh tế, chính trị và xã hội trong hơn hai năm. Do vậy, Chính phủ Indônêxia cần phải tập trung giải quyết, tháo gỡ những khó khăn đang vướng mắc này cho nên, cả hai phía Indônêxia cũng như Việt Nam không diễn ra những cuộc thăm viếng lớn nào trong thời gian này. Tuy nhiên, Chính phủ và nhân dân Việt Nam theo dõi sát những diễn biến ở Indônêxia với niềm cảm thông sâu sắc. Chính phủ Việt Nam đã thực hiện viện trợ nhân đạo để giúp đỡ đất nước Indônêxia vượt qua những khó khăn, thiếu thốn về lương thực, tháng 7-1998 Chính phủ Việt Nam đã quyết định viện trợ không hoàn lại cho Indônêxia 10.000 tấn gạo và bán chịu cho Indônêxia 100.000 tấn gạo không tính lãi trong thời hạn một năm⁽⁹⁾.

Bước sang năm 1999, quan hệ hợp tác chính trị giữa Việt Nam - Indônêxia gặt hái được nhiều thành công. Tháng 2-1999, ngài M. Xrimadi - Chủ tịch Ủy ban điều

hành hợp tác sang thăm Việt Nam. Mục đích của chuyến thăm lần này là nhằm chuẩn bị nội dung cho một Hiệp định về quan hệ thương mại trực tiếp giữa hai nước trong thời gian tới⁽¹⁰⁾.

Nhận lời mời cũng như đáp lại thiện chí của Chính phủ Việt Nam đã giúp Indônêxia trong cuộc khủng hoảng tài chính, tiền tệ 1997-1998, Tổng thống mới của nước Cộng hoà Indônêxia, ngài A. Wahid đã sang thăm Việt Nam sau gần một tháng nhậm chức (11-1999). Trong cuộc tiếp xúc, Tổng thống A. Wahid đã nhấn mạnh "Chính phủ mới của Indônêxia ưu tiên tăng cường phát triển quan hệ hữu nghị và hợp tác với các nước trong khu vực, trong đó có Việt Nam, nhằm tăng cường sự đoàn kết và thúc đẩy hợp tác trong ASEAN, cũng như vì hoà bình, hữu nghị, hợp tác và phát triển trong khu vực và trên thế giới"⁽¹¹⁾. Qua chuyến thăm này, lãnh đạo hai Nhà nước đã tiến hành những cuộc hội đàm nhằm tìm biện pháp tăng cường, hợp tác với nhau trên nhiều lĩnh vực, đồng thời Việt Nam khẳng định chính sách nhất quán là luôn xem trọng mối quan hệ hữu hiệu, truyền thống với Indônêxia trên cơ sở song phương giữa hai nước và đa phương trong khuôn khổ ASEAN⁽¹²⁾. Nhằm thể hiện tấm lòng tương thân tương ái, tháng 11-1999 Indônêxia đã ủng hộ 20.000 USD cho nhân dân các tỉnh miền Trung Việt Nam trong đợt bão lụt

Bước sang năm 2000, nền kinh tế Indônêxia đã dần dần hồi phục và phát triển trở lại, tuy nhiên, nền chính trị của Indônêxia chưa thật sự ổn định, chính phủ của Tổng thống A. Wahid phải đương đầu với vấn đề ly khai và bạo loạn đe dọa

sự ổn định và toàn vẹn lãnh thổ Indônêxia. Tháng 5-2000, Bộ trưởng Bộ ngoại giao Việt Nam - Nguyễn Dy Niên đã có chuyến thăm Indônêxia và kết thúc tốt đẹp. Chuyến thăm này là chuyến thăm cuối cùng của Bộ trưởng Bộ ngoại giao Việt Nam đối với đất nước "nghìn đảo" trong thế kỉ XX. "Trong tuyên bố ngày 15-6-2000, Chính phủ Việt Nam đã khẳng định sự ủng hộ của Việt Nam đối với "sự thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Indônêxia, ủng hộ các nỗ lực của chính phủ của Tổng thống A. Wahid và nhân dân Indônêxia trong việc ổn định tình hình, duy trì sự toàn vẹn lãnh thổ và thống nhất quốc gia của Indônêxia"⁽¹³⁾.

Để đáp lại sự ủng hộ của Việt Nam, trong chuyến Quốc hội Việt Nam sang Indônêxia dự kỳ họp lần thứ 104 Liên minh Nghị viện thế giới, Chính phủ Indônêxia đã khẳng định Indônêxia tiếp tục tăng cường quan hệ hữu nghị và hợp tác với Việt Nam vì lợi ích của nhân dân mỗi nước, vì hoà bình, độc lập và phát triển của khu vực và thế giới⁽¹⁴⁾.

2. Về hợp tác kinh tế

Kể từ khi Việt Nam gia nhập ASEAN (28-7-1995), mối quan hệ hai nước trên

lĩnh vực hợp tác kinh tế đã có sự chuyển biến tích cực và đi vào chiều sâu và để tạo cơ sở pháp lý cho hợp tác kinh tế giữa hai nước, từ 1995-2000, Việt Nam và Indônêxia đã ký được một số Hiệp định và thoả thuận nhằm để tăng cường thúc đẩy sự hợp tác kinh tế giữa hai nước.

Hợp tác thương mại: Những Hiệp định và thoả thuận đã được ký kết giữa hai Chính phủ sẽ là động lực để thúc đẩy hợp tác thương mại giữa hai quốc gia. Kim ngạch buôn bán hai chiều Việt Nam - Indônêxia (1995-2000) có chiều hướng tăng lên đáng kể về khối lượng và số lượng giữa các mặt hàng. Bảng về số liệu thống kê dưới đây sẽ cho thấy sự tăng trưởng trong kim ngạch xuất khẩu giữa hai nước năm 1995-2000 (xem bảng 1).

Trong 5 năm qua (1995-2000), kim ngạch thương mại hai chiều giữa hai nước không ngừng tăng lên. Nếu năm 1995 đạt 244 triệu USD thì đến năm 1998 đạt 572 triệu USD, năm 1999 đạt 706 triệu USD và năm 2000 đạt 600 triệu USD. Mặc dù năm 1997, cả Việt Nam và Indônêxia đều bị ảnh hưởng chung của cuộc khủng hoảng tài chính, tiền tệ châu Á, ở những mức độ khác nhau, nhưng kim ngạch buôn bán giữa hai nước vẫn không ngừng

Bảng 1: Kim ngạch xuất nhập khẩu hai chiều

Việt Nam - Indônêxia (1995-2000)⁽¹⁵⁾

Đơn vị tính: triệu USD

Năm	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kim ngạch buôn bán hai chiều	244	195	249	572	706	600

gia tăng⁽¹⁶⁾. Trong đó, năm 1999 kim ngạch buôn bán giữa hai nước đạt cao nhất kể từ năm 1995. Như vậy, kim ngạch xuất nhập khẩu giữa hai nước đã thể hiện những cố gắng lớn của Việt Nam và Indônêxia trong việc duy trì và thúc đẩy những hoạt động buôn bán của hai nước. Từ khi Việt Nam đẩy mạnh buôn bán với các nước trong khu vực, Indônêxia trở thành bạn hàng lớn thứ hai của Việt Nam trong khối ASEAN, sau Xingapo⁽¹⁷⁾. Việt Nam xuất khẩu sang Indônêxia những mặt hàng: gạo, cà phê, chè, đậu, tỏi và một số nông sản khác khác và nhập khẩu từ Indônêxia các mặt hàng phân bón, hoá chất, bột giấy, giấy làm bao bì, xe gắn máy. Một số mặt hàng của Indônêxia cũng tạo được chỗ đứng trên thị trường Việt Nam như phân bón, xe máy, xi măng. Một số hàng nông phẩm của Việt Nam như gạo, cà phê... được xuất khẩu sang Indônêxia và được Indônêxia tái sản xuất đi các nước khác. Như vậy, Indônêxia trở thành trạm trung chuyển các mặt hàng này của Việt Nam⁽¹⁸⁾.

Hợp tác đầu tư: Cũng như hợp tác thương mại, hợp tác đầu tư của các nước ASEAN (kể từ khi Việt Nam gia nhập

ASEAN) tăng lên đáng kể, trong đó có Indônêxia. Bảng thống kê số liệu dưới đây thể hiện sự thay đổi mức độ đầu tư của Indônêxia vào Việt Nam trong những năm 1995-2000 về số dự án và số vốn đầu tư (xem bảng 2).

Qua số liệu trên cho ta thấy mức độ đầu tư của Indônêxia vào Việt Nam tăng lên khá nhanh. Điều đáng chú ý ở đây là năm 1997, Indônêxia bị ảnh hưởng nặng nề cuộc khủng hoảng kinh tế các nước trong khu vực nhưng dự án đầu tư cũng như số vốn đầu tư không hề bị giảm sút mà còn tăng lên đáng kể⁽²⁰⁾.

Năm 1995, công ty Modern - tổ hợp sản xuất phim ảnh và máy ảnh hàng đầu Indônêxia đã đầu tư vào thị trường Việt Nam với số vốn 52,6 triệu USD và trở thành một trong bốn dự án lớn nhất với 100% vốn của nhà đầu tư Indônêxia vào Việt Nam⁽²¹⁾. Ngoài dự án của công ty Modern, Indônêxia còn đầu tư vào Việt Nam một số dự án khác với số vốn đầu tư lớn là dự án thăm dò và khai thác dầu khí giữa công ty P.T.ASTRA của Indônêxia và công ty PETRO Việt Nam với số vốn là 68,5 triệu USD, liên doanh khách sạn Horizon 57,5 triệu USD, hợp đồng khai thác than

Bảng 2: Dự án và số vốn đầu tư của Indônêxia vào Việt Nam (1995-2000)⁽¹⁹⁾

Đơn vị tính: triệu USD

Năm	1995	12-1997	12-1999
Số dự án	13	14	18
Số vốn đầu tư	213	284	318,3

Đồng Vông - Ưông Thượng 27 triệu USD và lớn nhất là dự án xây dựng khu đô thị Nam Thăng Long, Hà Nội với tổng số vốn 2,1 tỷ USD trên diện tích 392 ha⁽²²⁾.

3. Về văn hoá, quốc phòng an ninh và một số lĩnh vực khác

Về lĩnh vực văn hoá (1995 - 2000) nhìn chung có bước phát triển tốt đẹp. Đầu tháng 9-1995, tại khách sạn Métropôn (Hà Nội) có buổi liên hoan các món ăn đặc sản Indônêxia. Và cũng trong tháng 9 này, Tổng lãnh sự quán Indônêxia tại thành phố Hồ Chí Minh phối hợp với Sở văn hoá thông tin tổ chức một đêm văn nghệ mang tên "một thoáng Indônêxia" để tạo nên sự hiểu biết lẫn nhau giữa hai quốc gia. Tháng 7-1996, sự giao lưu trên lĩnh vực văn hoá của hai nước được nồng ấm hơn thông qua chuyến thăm Indônêxia của Bộ trưởng Bộ văn hoá Trần Hoàn. Trong chuyến thăm này, đại diện Bộ văn hoá thông tin hai nước đã trao đổi với nhau nhiều vấn đề quan trọng, trong đó, đáng chú ý là hai bên bàn bạc một số giải pháp nhằm thúc đẩy sự hợp tác văn hoá giữa hai nước lên một tầm cao mới⁽²³⁾.

Về quốc phòng an ninh, hai bên cũng có những đợt viếng thăm lẫn nhau nhằm trao đổi về vấn đề hoà bình, an ninh của khu vực và trên thế giới. Tiêu biểu có chuyến thăm của đoàn đại biểu Quân đội Indônêxia, Đại tướng Phây Xan Tajung - Tổng tư lệnh các lực lượng vũ trang và phu nhân sang thăm Việt Nam (8-1995). Bên cạnh đó, còn có chuyến thăm của Trung tướng X. Ta ba gút, Tham mưu trưởng Không quân Indônêxia dẫn đầu đoàn đại biểu sang thăm nước ta (7-1996). Qua những chuyến thăm trên, hai bên đã

trao đổi ý kiến thể hiện tình đoàn kết giữa hai nước trong vấn đề an ninh khu vực.

Như vậy, mối quan hệ Việt Nam - Indônêxia có truyền thống từ lâu đời và ngày càng phát triển một cách tốt đẹp và toàn diện theo thời gian. Do đó, quan hệ hai nước từ khi Việt Nam gia nhập ASEAN cho đến hết thế kỉ XX (1995-2000) là một trong những giai đoạn thể hiện mối quan hệ hữu nghị, truyền thống tốt đẹp này./.

CHÚ THÍCH

1. Dẫn theo: Nguyễn Xuân Sơn, Thái Văn Long; *Quan hệ đối ngoại của các nước ASEAN*; Nxb. Chính trị Quốc gia; Hà Nội; 1997; Tr.27.
2. Dẫn theo: *Báo Nhân dân ngày 18-8-1995*; Tr.4.
3. Dẫn theo: *Báo Nhân dân ngày 15-9-1995*; Tr.3.
4. Dẫn theo: *Báo Nhân dân ngày 15-12-1996*; Tr.4.
5. Theo: *Báo Nhân dân ngày 11-12-1996*; Tr.4.
6. Theo: *Báo Nhân dân số ra ngày 25-6-1997*; Tr.4.
8. Dẫn theo: *Báo Nhân dân ngày 18-9-1997*; Tr.5.
- 9, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22. Theo: Vũ Dương Ninh; *Việt Nam - ASEAN quan hệ đa phương và song phương*; Nxb. Chính trị Quốc gia; Hà Nội; 2004; Tr.113-114, 115, 119, 122-123.
10. Theo: *Báo Nhân dân số ngày 13-2-1999*; Tr.3.
11. Theo: *Báo Nhân dân ngày 10-11-1999*; Tr.5.
12. Theo: Báo Nhân dân số ra ngày 10 tháng 11 năm 1999; Tr.5.13, 15, 19. Dẫn theo: Vũ Dương Ninh; *Việt Nam - ASEAN quan hệ đa phương và song phương*; Nxb. Chính trị Quốc gia; Hà Nội; 2004; Tr.114 - 115, 118, 119, 121 (sdd).
23. Theo: *Báo Nhân dân ngày 12-7-1996*; Tr.3.